

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd
Dyddiad:	21 Mai 2021
Teitl:	Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 – materion sy'n berthnasol i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd
Pwrpas yr adroddiad:	Tynnu sylw at yr elfennau o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 sy'n berthnasol i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd

Cefndir

Pasiwyd Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn y Senedd ar 18 Tachwedd 2020 a rhoddyd Cydsyniad Brenhinol iddi ar 20 Ionawr 2021. Gweithredir y Ddeddf drwy gyfrwng tri Gorchymyn Cychwyn a fydd yn dod ag amrywiol agweddau o'r Ddeddf i rym gam wrth gam.

Mae'r Bil yn helaeth ac mae ganddo'r potensial i gael dylanwad ar nifer o brosesau gweinyddol a phrosesau gwneud penderfyniadau'r Cyngor, gan effeithio ar y rhan fwyaf o Bwyllgorau os nad pob un ohonynt. Nodwyd isod yr agweddau sy'n drwm ar adnoddau ac sy'n ymwneud yn benodol â'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd. Fodd bynnag, argymhellir bod yr Aelodau'n bwrw golwg ar y Bil yn ei gyfanrwydd mewn perthynas â'r argymhellion / cynigion a fydd yn effeithio ar Aelodau'n uniongyrchol.

Dyletswydd i annog pobl leol i gyfranogi pan fo prif gynghorau yn gwneud penderfyniadau

Mae adrannau 39-41 o Bennod 4 o Fil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) yn mynnu bod rhaid i brif gyngor lunio a chyhoeddi "strategaeth cyfranogiad y cyhoedd" sy'n cynnwys hybu ymwybyddiaeth o swyddogaethau'r cyngor, sut mae dod yn aelod, beth mae aelodaeth yn ei olygu, dulliau o'i gwneud yn fwy hwylus i bobl gael gwybodaeth am benderfyniadau a wnaed neu sydd i'w gwneud, cyflwyno sylwadau, dwyn safbwyntiau'r cyhoedd i sylw pwyllgorau trosolwg a chraffu a hybu ymwybyddiaeth ymhlith aelodau o fanteision defnyddio'r cyfryngau cymdeithasol i gyfathrebu â phobl leol.

Rhaid i'r strategaeth cyfranogiad gael ei chyhoeddi ar ôl ymgynghori â phobl leol, a'i hadolygu yn dilyn pob etholiad cyffredin ar gyfer cynghorwyr. Bydd angen rhoi ystyriaeth i brosesau a hyfforddiant mewnol.

Daw'r ddarpariaeth hon i rym ar 5 Mai 2022.

Dyletswydd i wneud cynllun deisebau

Mae adran 42 o Bennod 4 o Fil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) yn ymwneud â'r gofyniad i wneud cynllun deisebau, gan gynnwys deisebau electronig.

Bydd angen llunio'r amodau a'u cynnwys yn y Cyfansoddiad, yn ogystal â datblygu cynllun e-ddeiseb.

Daw'r ddarpariaeth hon i rym ar 5 Mai 2022.

Dyletswydd i gyhoeddi cyfeiriadau swyddogol

Mae adran 43 o Bennod 4 o Fil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) yn mynnu bod prif gyngor yn cyhoeddi cyfeiriad electronig a chyfeiriad post ar gyfer pob aelod o'r cyngor, y gellir anfon gohebiaeth ar gyfer yr aelod iddynt.

Daw'r ddarpariaeth hon i rym ar 5 Mai 2022.

Darllediadau electronig o gyfarfodydd

Mae adrannau 46-51 o Bennod 4 o Fil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) yn cynnig bod prif gynghorau yn gwneud a chyhoeddi trefniadau i sicrhau bod darllediad o drafodion cyfarfod ar gael fel bod aelodau o'r cyhoedd sydd ddim yn y cyfarfod yn gallu gweld a chlywed y trafodion, a bod y darllediad ar gael am gyfnod penodedig ar ôl y cyfarfod. Bydd hyn yn gymwys i gyfarfodydd sy'n agored i'r cyhoedd, gan gynnwys gweithrediaeth prif gyngor, pwyllgor neu is-bwyllgor i weithrediaeth prif gyngor, pwyllgor neu is-bwyllgor i brif gyngor, cyd-bwyllgor, neu is-bwyllgor i gyd-bwyllgor, o ddau brif gyngor neu ragor.

Oddi ar 1 Mai 2021 bydd y trydydd Gorchymyn Cychwyn yn dod i rym mewn perthynas â phresenoldeb, gan gynnwys presenoldeb o bell, yng nghyfarfodydd awdurdodau lleol. Roedd Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Coronafeirws) (Cyfarfodydd) (Cymru) 2020 yn darparu hyblygrwydd i alluogi awdurdodau lleol i weithio'n ddiogel, yn effeithiol ac yn gyfreithlon, gan barchu'r egwyddor o fod yn agored ac yn atebol i'r cyhoedd. Roedd Rheoliadau 2020 yn ymwneud â chyfarfodydd a gynhaliwyd cyn 1 Mai 2021, felly mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn galluogi awdurdodau i bontio rhwng Rheoliadau 2020 a darpariaethau parhaol y Ddeddf, fel y nodir yn Neddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 (Diwygiadau Canlyniadol a Darpariaethau Amrywiol) 2021.

Gall Gweinidog Cymru, drwy reoliad, wneud rhagor o ddarpariaethau mewn perthynas â darlledu trafodion cyfarfod. Daw'r ddarpariaeth hon i rym ar 5 Mai 2022. Bydd Llywodraeth Cymru hefyd yn sicrhau bod canllawiau ar gael i helpu awdurdodau lleol i weithredu'r darpariaethau hyn.

Mae Cyngor Sir Ceredigion wedi gwneud cais llwyddiannus am gyllid gan Gronfa Democratiaeth Ddigidol Llywodraeth Cymru i dalu am y gost o brynu a gosod caledwedd a fydd yn cyd-fynd â'r feddalwedd ar gyfer cyfarfodydd hybrid, gyda gwasanaeth cyfieithu yn ychwanegol at ddarlledu.

Yn dilyn proses dendro, y nod yw gosod y caledwedd erbyn mis Medi 2021.

Rhannu swyddi Arweinydd ac Aelod Cabinet

Mae adrannau 58-59 o Bennod 4 o Fil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) yn mynnu bod awdurdodau lleol yn cynnwys darpariaeth yn eu trefniadau gweithrediaeth sy'n galluogi dau gynghorydd neu ragor i rannu swydd ar weithrediaeth, gan gynnwys

swydd arweinydd gweithrediaeth, a darparu ar gyfer pleidleisio a chworwm pan fo aelodau o weithrediaeth yn rhannu swydd.

Bydd angen llunio'r amodau a'u cynnwys yn y Cyfansoddiad, yn ogystal ag ystyried prosesau mewnol megis sut mae'r Cabinet yn cymeradwyo adroddiadau a'r goblygiadau yn sgil y terfyn cyflog i rai hŷn. Dywed y rheoliadau y gall y canllawiau gynnwys darpariaeth i annog arferion da o ran cydraddoldeb ac amrywiaeth.

Daw'r ddarpariaeth hon i rym ar 5 Mai 2022.

Rhannu swyddi nad ydynt yn swyddi gweithrediaeth o fewn prif gynghorau

Mae adran 60 o Bennod 4 o Fil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) yn nodi y caiff Gweinidogion Cymru wneud darpariaeth drwy reoliadau at ddiben hwyluso neu alluogi rhannu swyddi o fewn prif gyngor, gan gynnwys Cadeirydd, is-gadeirydd, aelod llywyddol, dirprwy aelod llywyddol, ac aelod cabinet.

Bydd angen llunio'r amodau a'u cynnwys yn y Cyfansoddiad.

Absenoldeb teuluol ar gyfer Aelodau

Mae adran 61 o Bennod 4 o Fil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) yn ymwneud ag absenoldebau mamolaeth, newydd-anedig, mabwysiadu a rhieni. Mae'r Rheoliadau'n darparu ar gyfer diwygiadau i'r Rheoliadau Absenoldeb Teuluol ar gyfer Aelodau Awdurdodau Lleol (Cymru) 2013, gan gynyddu hawl aelodau prif gynghorau i absenoldeb mabwysiadu, o ddwy wythnos i 26 wythnos. Bydd hefyd yn golygu bod yr un cyfnodau o absenoldeb mamolaeth a mabwysiadu ar gael i aelodau prif gynghorau ac yn darparu trefniadau tebyg ar gyfer absenoldeb mabwysiadu ag sydd eisoes ar waith ar gyfer absenoldeb mamolaeth.

Daeth y Rheoliadau i rym ar 1 Ebrill 2021 ac fe'u hadlewyrchir yn y Rhestr o Gydabyddiaeth Ariannol i Aelodau. Rhoddir canllawiau i ymgeiswyr presennol a darpar ymgeiswyr yr etholiadau Llywodraeth Leol yn y dyfodol a hynny yn dilyn trafodaethau gyda Phanel Annibynnol Cymru ar Gydabyddiaeth Ariannol.

Cafodd y ddarpariaeth hon ei chynnwys yn y Rhestr o Gydabyddiaeth Ariannol i Aelodau 2021/22, a gymeradwywyd gan y Cyngor ym mis Mawrth 2021.

Dyletswyddau arweinyddion grwpiau gwleidyddol mewn perthynas â safonau ymddygiad

Mae adran 62 o Bennod 4 o Fil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) yn ymwneud â dyletswydd arweinwyr grwpiau gwleidyddol i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymhlith aelodau'r grŵp, ar y cyd â'r Pwyllgor Safonau a Moeseg, gan roi sylw i'r canllawiau ar y swyddogaethau a gyhoeddir gan Weindogion Cymru, yn dilyn ymgynghoriad.

Bydd angen llunio'r amodau a'u cynnwys yn y Cyfansoddiad, a rhoi hyfforddiant a sesiynau briffio priodol i Arweinwyr Grwpiau. Hefyd bydd angen newid cylch gorchwyl y Pwyllgor Safonau a Moeseg.

Daw'r ddarpariaeth hon i rym ar 5 Mai 2022.

Sicrhau bod gwybodaeth ar gael i bwyllgorau trosolwg a chraffu

Mae adran 65 o Bennod 4 o Fil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) yn ymwneud â bod gwybodaeth am benderfyniadau ar gael, gan gynnwys rhai pwyllgorau trosolwg a chraffu'r awdurdod neu is-bwyllgor i bwyllgor o'r fath.

Ni fydd y newid hwn yn cael effaith ar yr arferion presennol yng Nghyngor Sir Ceredigion gan fod gan bob Aelod fynediad yn ôl yr angen, ond bydd angen adlewyrchu hyn yn y Cyfansoddiad. Daw'r ddarpariaeth hon i rym ar 5 Mai 2022.

Camau nesaf:

Gwneir gwaith dros y flwyddyn nesaf i sicrhau bod y Cyngor yn bodloni gofynion statudol y Ddeddf. Mae Cynllun Gweithredu wrthi'n cael ei ddatblygu i sicrhau y bodlonir yr amserlen.

Argymhelliad:

Bod y Pwyllgor yn nodi'r elfennau o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 sy'n berthnasol i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd.

Atodiadau:

Dim

Papurau Cefndirol:

Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021:

<https://busnes.senedd.cymru/mglIssueHistoryHome.aspx?Ild=26688>

Enw:

Nia Jones

Teitl swydd:

Rheolwr Corfforaethol – Gwasanaethau Democrataidd

Dyddiad:

10.05.2021